

Soud není správné místo pro řešení rozpadu rodiny a advokát není rodinný poradce

Mgr. Komedová Pavlína, LL.M.

Mgr. Halfarová Kateřina, LL.M.

Rozvod je pojem zasahující celou společností. Když už jej člověk nezažije na vlastní kůži, projdou jím určitě někteří z jeho příbuzných či přátel a do situace ho chtě nechtě vtáhnou. A nutno říci, že z celého procesu vychází drtivá většina rodičů, dětí a mnohdy i dalších členů rodiny zcela vyčerpaných a stojí je hodně sil se v nově nastaveném životním rytmu zorientovat.

Je ale proces rozvodu, jak je v současné praxi nastaven a prováděn, vůbec vhodný pro řešení tak citlivé záležitosti, jako je rozpad rodiny? A jaké jsou role a profesní hranice právních odborníků vstupujících do procesu?

Na počátku bylo slovo

„Chci se rozvést.“

A v duchu si říkáme, že se nakonec všem uleví. Obvykle vypadá původní představa o rozvodu asi takto: *„Nějak se dohodneme a budeme radši každý zvlášť. Ať je klid.“*

Přemýšlíme přitom, jak budeme žít, kdo kde bude bydlet, jak se budeme střídat v péči o děti a kdo si co nechá – témat je nad hlavu. Otázka, která nás ale většinou nenapadne, zní: *“Jak se spolu budeme o tom všem domlouvat? A co budeme dělat, když nám to nepůjde?”*

No tak se přece dohodněte, ne?

Že dohoda o rozvodu je nejlepší řešení, ušetří nervy, peníze, roky života i dětská traumata, to je nabíledni. Že léta trvajících sporný rozvod, „praní špinavého prádla“ před státními institucemi a vláčení dětí po soudních znalcích s cílem dosáhnout rozvodové „výhry“, která ve skutečnosti ani neexistuje, je špatně – to je také zjevné.

Akorát se nikde neříká, jak té dohody dosáhnout.

Komunikace s partnerem v době rozchodu a bezprostředně po něm je obtížná disciplína a mnohdy nezbývá dost sil, aby probíhala hladce. Koneckonců, kdybychom si rozuměli, asi se nerozvádíme. Po čase vznikne dojem, že domluvit se je nemožné, a budeme zkrátka muset bývalého partnera nějak přesvědčit, když už nechce vyjít vstříc dobrovolně. Zvykem je v takovém případě oslovit právníka, aby pomohl realizovat naši představu porozvodového uspořádání.

Málokdo ale přichází za advokátem s cílem a zakázkou, aby se rozvod co nejvíce protáhl a obě strany měly možnost soudu zaslat co největší počet všemožných dokumentů a písemných vyjádření. Skutečným cílem je přece mít nakonec klid. Přesto právě v těchto okamžicích mnohdy partneři nastoupí cestu, na níž se touha po životním klidu a konci rodinných hádek změní v oboustranné odhodlání zadupat druhou stranu co nejloubeji do země v letitém soudním martyriu. Totiž - vypovídáte-li se někomu blízkému třeba o partnerově nevěře, asi se vám i uleví. Vypovídáte-li se ale prostřednictvím svého právního zástupce do soudního spisu, nezapomeňte, že budete tato tvrzení také prokazovat - a to za přítomnosti bývalého partnera a dalších osob (soudce, advokáti). Ani prchavý pocit zadostiučinění nevyrovná, jak moc to bude pro oba ponižující a bolestivé.

Co tomu říkáte, pane doktore?

Je pak rozvodový právník (advokát) schopen vždy rozumět požadavkům a potřebám rozvádějících se manželů?

Těžištěm advokátovy odbornosti je právo a soudní proces, tedy dosahování výsledků spíše konkrétních a hmatatelných. V případě rozvodu jde ale často o abstraktnější úkoly: zachování vztahu s dětmi, zajištění stabilního domova či určité morální zadostiučinění v souvislosti s otázkou „*kdo za konec manželství může*“. A to jsou požadavky na výsledky poněkud nehmataelné.

Níže si ilustrujme, jak se potřeby rozvádějícího se manžela mohou střetávat s pohledem ryze právním:

Rozvádějící se partner říká:	Myslí si:	Potřebuje:	Právní ucho slyší:
Dohodli jsme se, že se rozvedeme. Asi budu potřebovat pomoc.	Děje se toho teď tolik... Nevím, co s tím vším dělat. Ani nevím, jestli jsem tady u Vás v advokátní kanceláři vlastně správně.	Nebýt v situaci sám. Najít pevné body, o které se lze opřít v prudce se měnící životní situaci.	Chci sepsat rozvodové papíry.
Co mám dělat?	Jsmo unavený a zoufalý, moje životní zkušenosti na tuhle situaci nestačí.	Najít způsob, jak se vyrovnat s naprostou ztrátou jistot – zaběhlé každodenní koleje berou za své, téměř nic nefunguje, jako dřív.	Na co mám zákonný nárok?
Bojím se, že to nepodepíše.	Nevím, jak svůj návrh a požadavky komunikovat, aby nevznikl konflikt.	Pomoc v komunikaci s partnerem, která je nyní hodně náročná.	Jak dosáhnout svých požadavků i přes odpor bývalého partnera?
Co když to podepíše a pak si to rozmyslí?	Kdy budu mít jistotu, že dohoda platí a je klid?	Vyznat se v procesu, který bude následovat, a vědět, na co se připravit a s čím počítat.	Jak z partnera před soudem udělat neúvěřehodného člověka pro případ, že by změnil názor?
Vždyť je to logické, tak proč to nechce podepsat?	Nerozumím, co vede bývalého partnera k jeho nesouhlasu s mým návrhem. Dal/a jsem si s tím práci, utratil/a peníze a on/a si to sotva přečetl/a a hodil/a mi to na hlavu.	Ocenit energii, která byla do návrhu dohody investována. A zkusit pochopit, co partnera vede k odmítavému postoji.	Jak ukázat partnerovi, že nepodepíše-li dohodu, bude to pro něj ještě horší?
Viděl/a jste, co do toho vyjádření napsal/a? Takhle to ale nemůžu nechat!	Bolí mě, že člověk, se kterým jsme měli dříve tolik společného, o mě píše hanlivě, navíc soudu. K tomu mám strach, že ztratím tvář před okolím, když ta tvrzení nevyvrátím.	Ošetřit psychické rány, které rozvod způsobuje. Naučit se realitu rozvodu komunikovat i s blízkým okolím.	Chci napsat vyjádření, ze kterého bude jasné, že druhý je lhář.
Jakože na to nemám právo?	Rád bych slyšel, že dělám dobře. Partner totiž moje jednání zpochybňuje a sám si vlastně také nejsem úplně jistý/á.	Vyznat se v tom, co se ode mě v tuto chvíli očekává, a to i ze strany dětí a blízkých.	Jak zákon vymezuje naše práva a povinnosti?
Mám na ty děti přece právo!	Bojím se, že ztratím vztah s dětmi.	Hledat nové uspořádání vztahů, zvládnout nová témata a způsoby komunikace s dětmi, vymyslet organizaci společného trávení času.	Chci získat děti do péče (nebo prosadit požadovanou frekvenci styku).

On/a ty děti manipuluje.	Děti se ke mně chovají jinak než dřív. Bojím se, že o mně druhý rodič možná mluví před dětmi nehezky a nevím, jak tomu zabránit.	Je třeba se naučit s druhým rodičem mluvit o potřebách dětí a společně přemýšlet, jak by bylo možné jim situaci usnadnit. Děti teď totiž musí zvládat žít ve dvou ne zcela spřátelených světech, což je složité.	Chci zabránit styku dětí s druhým rodičem.
Přece mu/jí ty děti jen tak nenechám!	Mám strach, že o děti přijdu, neumím si představit, jak by můj život vypadal. Taky mu/jí asi nechci z principu ustoupit.	Srovnat si priority vzhledem k situaci dětí. I přes zahlcující spory a únavu nepřestávat vnímat jejich potřeby a odpovědně uvažovat, co je pro ně dobré.	Žádné dohody neuzavírejte, chci prosadit své požadavky za každou cenu.
Co mám říct dětem?	Co mám říct dětem?	Vyjasnit si, co děti potřebují, že není třeba lhát, ale i pravda by měla mít svou formu. Některé informace – třeba kdo koho podváděl a kdo za co může - jsou určeny jen pro dospěláky.	(... asi si spleť/a dveře, co my v kanceláři s dětmi...)
S ničím nesouhlasím!	Jsem unavená/ý a mám pocit, že pořád jen ustupuji – a nevím, jestli je to správné nebo ne.	Hledat zdroje, kde obnovit ztracené síly. Vytvořit si prostor, kde si lze na chvíli odpočinout od všech těch nepříjemných novinek a získat odstup.	Sudme se až do skonání světa.

Rozumíme si?

Existuje řada osvědčených právníků s životními zkušenostmi a lidským přístupem, kteří výše naznačené otázky svých klientů uslyší přesně tak, jak jsou myšleny. Ale nemusí to být pravidlem. Je nutné mít na paměti, že těžiště advokátní profese je znalost právních předpisů a nikoliv umění psychologické pomoci a metodika zvládání životních krizí.

Advokát zná zákon, dokáže poradit, na co máme a nemáme nárok a umí komunikovat se soudem. To znamená, že může pomoci zorientovat se, jaké máme ve vztahu s partnerem a dětmi zákonná práva a povinnosti. Jeho prostřednictvím lze efektivně vyřešit administrativní stránku rozvodu, když sepiše potřebné dokumenty a obrátí se na ten správný soud, k jehož obvodu patříme.

Advokát ale není osobní kouč ani rodinný poradce a soud není rodinná terapie. I když by si téměř každý, kdo prochází rozvodem, někdy přál, aby za něj tu hrůzu chvíli řešil někdo jiný, odpovědnost za to, jak bude rozvod vypadat, na nikoho přenést nelze. Je tedy nesnadným úkolem každého člověka, jemuž se manželství nevydařilo, snažit se procházet rozvodem důstojně a umožnit totéž i bývalému manželovi a společným dětem.

Očekávat totiž od advokáta - odborníka na právo - že bude za všech okolností citlivým průvodcem životní krizí, je jako jít se zlomenou nohou zubaři. Nedivte se potom, že na konci budete nejenom pořád kulhat, ale ještě asi přijdete i o chrup. Soud totiž ve skutečnosti nemůže vydat rozsudek, který by zněl: „I když se manželství tímto rozvádí, oba bývalí manželé krizi po právní moci rozsudku nakonec zvládnou a uspořádají si život ke svému štěstí. Ať už budou děti doma u matky nebo u otce, oba rodiče pro ně zůstanou důležití a budou mít radost ze společně stráveného času. Jestliže se v budoucnu u kteréhokoliv z účastníků řízení – společně nezletilce nevyjímaje – objeví potřeba změny, vyjdou si účastníci vstříc. A zachovají si vždy vzájemný respekt.“ Ne. O tomhle soud nerozhoduje. A advokát nevymůže. To je na Vás.

Co mám vlastně dělat?

Rozvod patří mezi nejnáročnější životní zkušenosti. Je přirozené, že potřebujete podporu, pomoc a informace, jak vlastně celý proces uchopit. Důležité je si ale uvědomit, o jakou pomoc a informace se má přesně jednat a kde je hledat. Někteří vyrazí bez rozmýšlení do advokátní kanceláře ve snaze problém rychle vyřešit. Zde však lze získat pouze jeden úhel pohledu, a to ten ryze formální. Sepsání návrhu na rozvod manželství přitom není samo o sobě nijak složité a rozvod u soudu, nejsou-li manželé ve velkých sporech, je v podstatě jen administrativní záležitost. To, co je složité, je osobní zvládnutí toho skutečného rozvodu, který se odehrává doma.

A proto, mají-li být zachovány důstojné vztahy a solidní zázemí pro výchovu dětí, je vhodnější od okamžiku, kdy jeden z manželů poprvé slovo „rozvod“ vysloví a druhý jej odsouhlasí, hledat dohodu alespoň na základním směru cesty z manželství. Třeba si jen odsouhlasit, že se oba dohodnout chcete a budete tomu věnovat úsilí, i když to bude náročné. Na konkrétní formě dohody pak můžete pracovat například na rodinné terapii či se lze poohlédnout po specializovaném poradenství či mediaci. Těchto služeb je pestrá škála a jsou lépe zaměřeny na podstatu rozvodu, která ve skutečnosti není o papírech a soudech, ale o Vás samotných a Vaší rodině.